

Warszawa-Rzeszów, 19 listopada 2012 r.

Informacja sygnalna

Badanie obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy
Unii Europejskiej na terenie Polski
w III kwartale 2012 roku

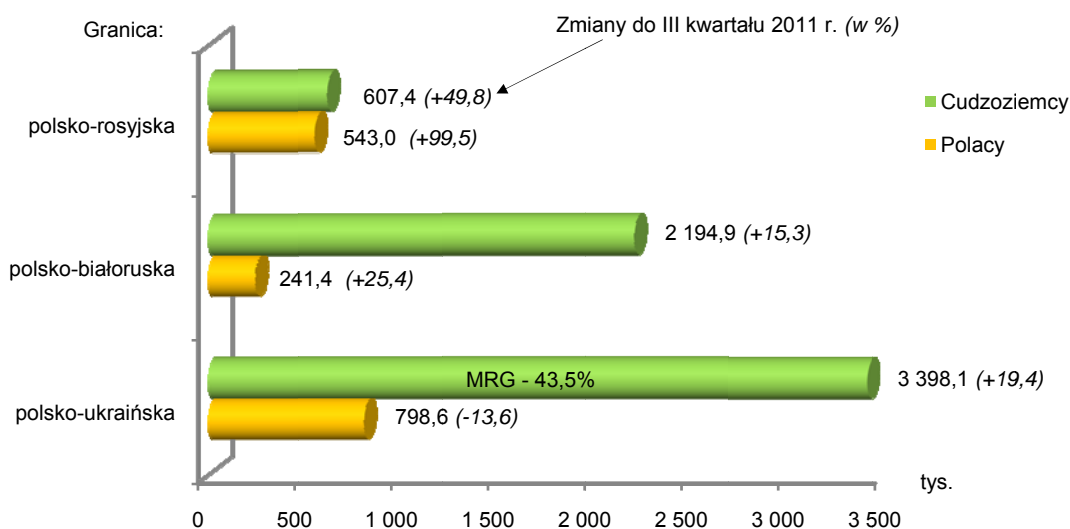
WYNIKI BADANIA

W III kwartale 2012 roku zewnętrzną granicę lądową Unii Europejskiej na terenie Polski, według danych Komendy Głównej Straży Granicznej, przekroczyło 7,8 mln osób (o 14,3% więcej niż w II kwartale 2012 r. i o 18,9% więcej niż przed rokiem), z tego:

- 6,2 mln cudzoziemców (o 13,6% więcej niż w II kwartale br. i o 20,3% więcej niż w III kwartale 2011 r.),
- 1,6 mln Polaków (o 17,0% więcej niż w II kwartale br. i o 14,0% więcej niż w III kwartale 2011 r.).

Najwięcej osób przekraczało granicę polsko-ukraińską (53,9% ogółu przekroczeń polskiego odcinka zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej w III kwartale 2012 r.), mniej granicę z Białorusią (31,3%) i najmniej (14,8%) granicę z Rosją (wykres 1).

Wykres 1. Ruch graniczny osób na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Wśród cudzoziemców przekraczających poszczególne odcinki granicy dominowali obywatele kraju sąsiadującego – i tak na granicy z Ukrainą 92,5% stanowili obywatele Ukrainy, na granicy z Rosją 87,7% to obywatele Rosji, a na granicy z Białorusią 82,0% to obywatele Białorusi.

Wśród osób przekraczających badaną granicę dominowali zmotoryzowani – 87,8% cudzoziemców i 94,4% Polaków. Osoby przekraczające granicę pieszo (Medyka i Białowieża) stanowiły 6,9% wśród cudzoziemców i 3,6% wśród Polaków, natomiast podróżujący koleją – odpowiednio 5,3% i 2,0%.

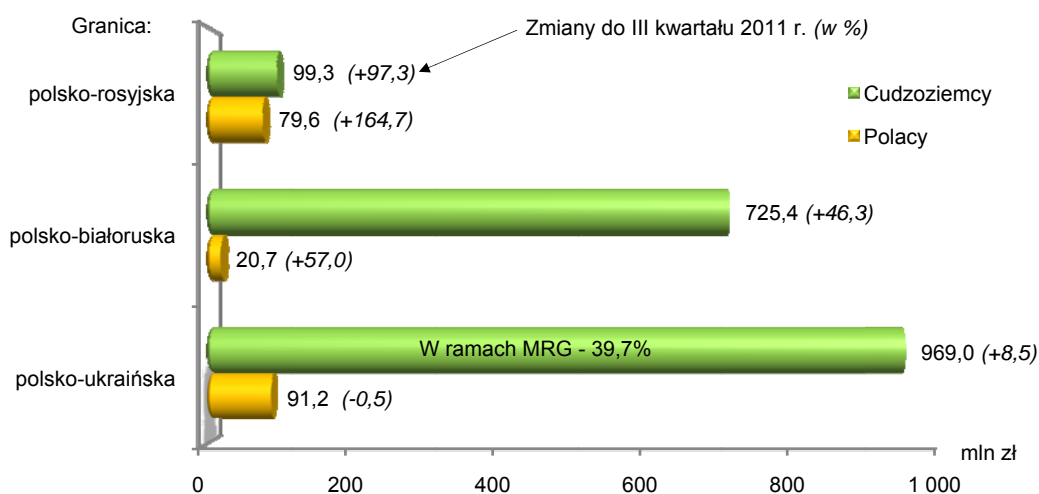
Wśród cudzoziemców objętych badaniem w III kwartale 2012 r. 91,3% deklarowało jednodniowy pobyt w Polsce. Natomiast Polacy deklarujący jednodniowy pobyt za granicą stanowili 90,6%.

Wyniki badania wskazują, że Kartę Polaka posiadało 8,1% cudzoziemców przekraczających granicę polsko-białoruską, 2,4% – polsko-ukraińską, natomiast na granicy polsko-rosyjskiej odsetek ten był nieznaczny.

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą

Szacunkowa wartość zakupionych w Polsce towarów i usług przez cudzoziemców przekraczających polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej w III kwartale 2012 r. wyniosła 1 793,7 mln zł, natomiast wydatki poniesione za granicą przez Polaków w tym okresie wyniosły 191,5 mln zł. Było to odpowiednio o 24,6% i 42,0% więcej niż przed rokiem. W stosunku do kwartału poprzedniego wydatki cudzoziemców były wyższe o 18,5%, a Polaków o 22,5%.

Wykres 2. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Najwięcej wydatków ponieśli cudzoziemcy i Polacy przekraczający granicę z Ukrainą, odpowiednio 54,1% wydatków cudzoziemców i 47,6% wydatków Polaków, z kolei przekraczający granicę polsko-białoruską – odpowiednio 40,4% i 10,8%, a przekraczający granicę z Rosją – odpowiednio 5,5% i 41,6%. Struktura wydatków według odcinków granicy powiązana jest ze strukturą ruchu granicznego.

Dane o ruchu granicznym oraz wydatkach cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą, którzy przekraczali zewnętrzną lądową granicę Unii Europejskiej w III kwartale 2012 r. – według województw – przedstawia poniższe zestawienie:

Województwa	Ruch graniczny w tys. osób		Wydatki w mln zł		Średnie wydatki w zł	
	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy
Granica polsko-ukraińska						
Podkarpackie	1 945,1	431,2	524,3	41,8	563	196
Lubelskie	1 453,0	367,4	444,7	49,4	612	271
Granica polsko-białoruska						
Lubelskie	1 061,0	136,9	339,6	10,9	711	206
Podlaskie	1 133,9	104,5	385,8	9,8	668	237
Granica polsko-rosyjska						
Warmińsko-mazurskie	607,4	543,0	99,3	79,6	325	291

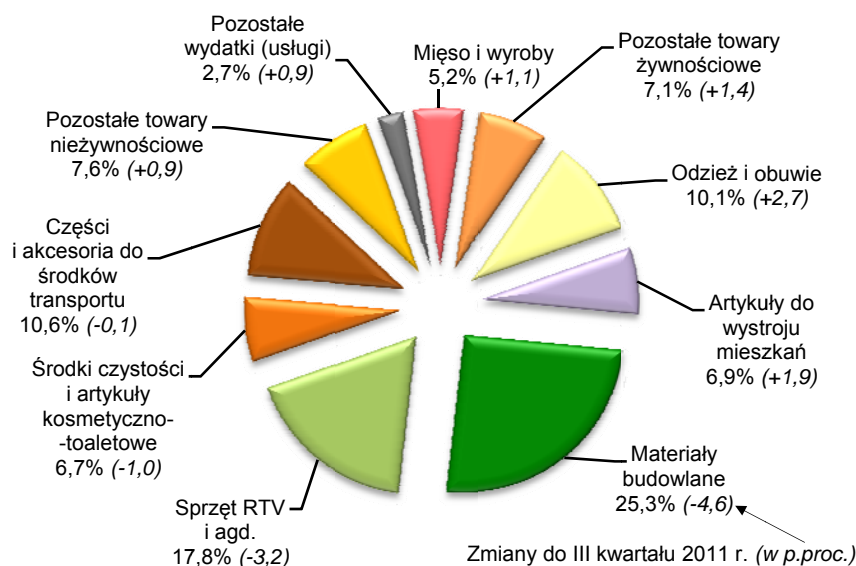
W III kwartale 2012 r. przekraczający granicę polsko-ukraińską cudzoziemcy ponieśli w Polsce wydatki o 17,3% wyższe w porównaniu z poprzednim kwartałem, a Polacy za granicą o 15,8% wyższe. W odniesieniu do analogicznego okresu 2011 r. wydatki cudzoziemców były o 8,5% wyższe, natomiast Polaków o 0,5% niższe. Z kolei w przypadku granicy polsko-białoruskiej wydatki cudzoziemców w porównaniu z poprzednim kwartałem były wyższe o 19,5%, a Polaków – o 14,8%. W porównaniu z III kwartałem 2011 r. wydatki cudzoziemców były wyższe o 46,3%, zaś Polaków – o 57,0%. W przypadku granicy z Rosją odnotowano wzrost wydatków cudzoziemców w porównaniu z poprzednim kwartałem o 23,1%, a Polaków – o 33,7%. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wydatki cudzoziemców i Polaków również były wyższe, odpowiednio o 97,3% i 164,7%.

Cudzoziemcy objęci badaniem najwyższe wydatki ponieśli na zakup towarów. W III kwartale 2012 r. wyniosły one 1 745,1 mln zł. W strukturze wydatków cudzoziemców stanowiło to aż 97,3%, z tego na towary nieżywnościowe przypadło 85,0%, a na towary żywnościowe 12,3%. Spośród artykułów nieżywnościowych największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się materiały budowlane, sprzęt RTV i agd., części i akcesoria do środków transportu oraz odzież i obuwie. Natomiast z towarów żywnościowych najchętniej kupowano mięso i wyroby mięsne. Na usługi (głównie gastronomiczne i noclegi) przeznaczono 48,6 mln zł, co stanowiło 2,7% ogółu wydatków cudzoziemców.

Na poszczególnych odcinkach granicy występowało pewne zróżnicowanie w strukturze wydatków. Udział wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską i polsko-białoruską na towary nieżywnościowe (odpowiednio 87,4% i 86,2%) był znacznie większy niż w przypadku granicy polsko-rosyjskiej (52,3%). Natomiast udział wydatków

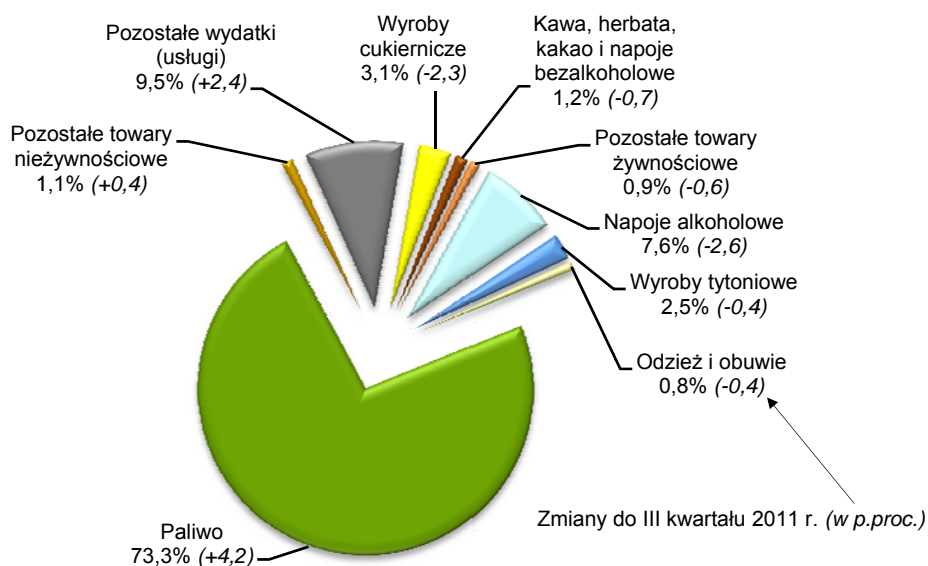
cudzoziemców na towary żywnościowe był większy w przypadku granicy z Rosją (27,2%) niż granicy z Białorusią (11,7%) i Ukrainą (11,2%). Jeśli zaś chodzi o udział usług w wydatkach cudzoziemców, to dla granicy z Rosją (20,5%) był wielokrotnie wyższy niż z Białorusią (2,1%) i Ukrainą (1,3%). Cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-ukraińską najczęściej wydawali na materiały budowlane (39,0%), części i akcesoria do środków transportu (14,1%) oraz sprzęt RTV i agd. (13,2%). Z kolei wśród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-białoruską największym zainteresowaniem cieszył się sprzęt RTV i agd. (25,8% wydatków) oraz odzież i obuwie (14,4%). Cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-rosyjską najczęściej wydali na odzież i obuwie (25,2%), usługi (20,5%), głównie gastronomiczne i noclegi oraz mięso i wyroby mięsne (12,2%).

Wykres 3. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Podobnie jak cudzoziemcy, Polacy objęci badaniem największe wydatki za granicą ponieśli na zakup towarów. W III kwartale 2012 r. wyniosły one 173,3 mln zł, co stanowiło 90,5% wydatków Polaków. Na towary nieżywnościowe przypadło 75,2% ogółu wydatków (w tym najczęściej na paliwo), a na towary żywnościowe – 5,2% (w tym najczęściej na wyroby cukiernicze). Znaczący udział w strukturze wydatków miały również napoje alkoholowe, a trochę mniejszy wyroby tytoniowe. Na usługi Polacy wydali 18,1 mln zł, co stanowiło 9,5% ogółu ich wydatków. Struktura wydatków Polaków przekraczających poszczególne odcinki granicy była dość zbliżona, z tym, że w przypadku granicy polsko-ukraińskiej udział wydatków na towary żywnościowe (8,7%) oraz usługi (13,4%) był większy niż w przypadku granicy polsko-białoruskiej (odpowiednio 4,7% i 6,5%) oraz polsko-rosyjskiej (1,4% i 5,7%), natomiast na paliwo (62,6%) mniejszy niż w przypadku granicy polsko-rosyjskiej (84,9%) i polsko-białoruskiej (76,0%).

Wykres 4. Struktura wydatków poniesionych za granicą przez Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

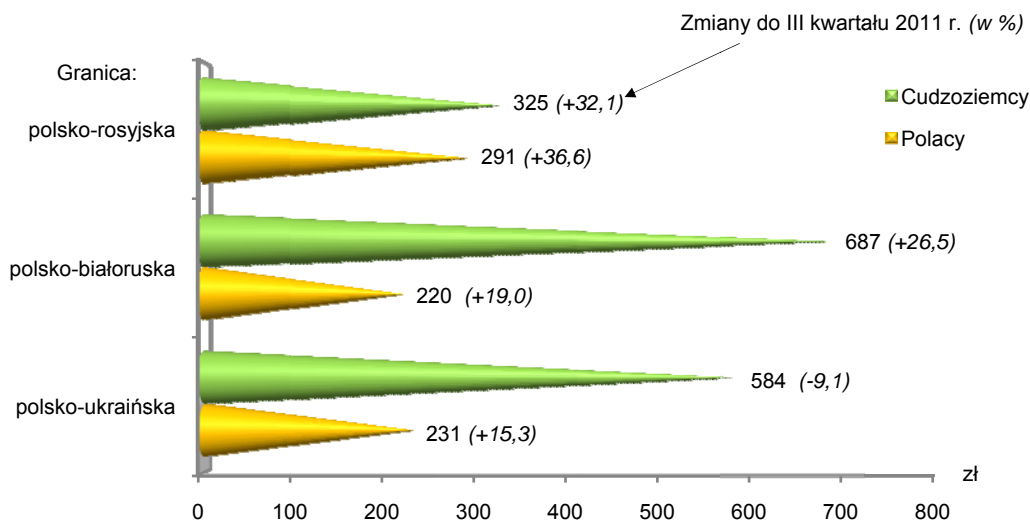

W III kwartale 2012 r. cudzoziemcy ponieśli w Polsce wyższe wydatki, w stosunku do analogicznego kwartału roku poprzedniego, głównie na zakup produktów mleczarskich i tłuszczów jadalnych (o 75,1%); odzieży i obuwia (o 70,2%); artykułów do wystroju mieszkań (o 70,2%); kawy, herbaty, kakao i napojów bezalkoholowych (o 68,3%); mięsa i wyrobów mięsnych (o 57,9%); artykułów radiowo-telewizyjnych (34,4%) oraz na usługi (o 91,1%).

Polacy ponieśli za granicą wyższe wydatki w odniesieniu do III kwartału 2011 r. na zakup artykułów do wystroju mieszkań (o 65,6%) oraz paliwa (o 50,8%). Odnotowano także wzrost wydatków na usługi (o 89,0%), w szczególności w przypadku granicy polsko-rosyjskiej. Na pozostały badany asortyment Polacy wydali mniej, głównie na wyroby cukiernicze (o 17,7%), części i akcesoria do środków transportu (o 14,3%) oraz kawę, herbatę, kakao i napoje bezalkoholowe (o 12,6%).

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej w III kwartale 2012 r. ukształtowały się na poziomie 594 zł. Natomiast średnie wydatki poniesione za granicą przez Polaków objętych badaniem wyniosły 251 zł. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego średnie wydatki zarówno cudzoziemców jak i Polaków były wyższe, odpowiednio o 3,5% i 24,7%. W III kwartale 2012 r. cudzoziemiec przeciętnie wydał najwięcej na materiały budowlane – 150 zł, części i akcesoria do środków transportu – 63 zł, odzież i obuwie – 60 zł, artykuły radiowo-telewizyjne – 58 zł oraz sprzęt gospodarstwa domowego – 48 zł. Natomiast Polak przeciętnie wydał najwięcej na paliwo – 184 zł, usługi – ok. 24 zł, napoje alkoholowe – 19 zł, wyroby cukiernicze – 8 zł oraz wyroby tytoniowe – 6 zł.

Wykres 5. Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską na zakup towarów wyniosły 259 zł i były znacznie niższe niż poniesione przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-białoruską (o ponad 38%) oraz polsko-ukraińską (o ok. 45%). Z kolei przeciętne kwoty przeznaczone przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską na usługi wyniosły prawie 67 zł i były ponad 8 razy wyższe niż w przypadku granicy polsko-ukraińskiej i 4,6 razy wyższe niż w przypadku granicy polsko-białoruskiej.

Cudzoziemiec przekraczający granicę polsko-ukraińską przeciętnie wydał w Polsce najwięcej na materiały budowlane – 228 zł, części i akcesoria do środków transportu – ok. 83 zł oraz na sprzęt gospodarstwa domowego – ok. 50 zł. Z kolei obcokrajowiec przekraczający granicę polsko-białoruską przeciętnie wydawał najwięcej na artykuły radiowo-telewizyjne – ok. 120 zł odzież i obuwie – ok. 99 zł, materiały budowlane – ok. 69 zł, środki czystości i artykuły kosmetyczno-toaletowe – 63 zł, oraz sprzęt gospodarstwa domowego – 57 zł. Natomiast cudzoziemiec przekraczający granicę polsko-rosyjską przeciętnie wydawał najwięcej na odzież i obuwie – ok. 82 zł, usługi – 67 zł (w tym gastronomiczne i noclegi – po 30 zł) oraz mięso i wyroby mięsne – 40 zł.

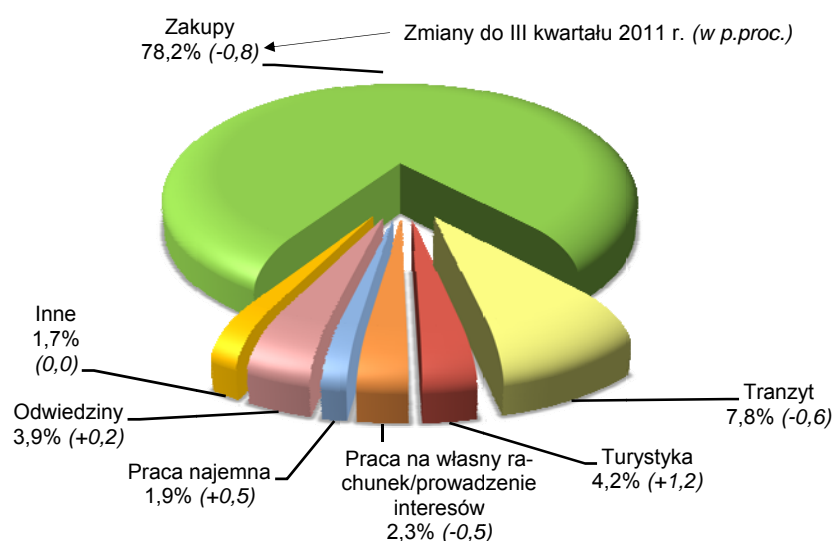
Polacy przeciętnie najwięcej wydawali za granicą na zakup paliwa, w przypadku granicy polsko-rosyjskiej było to 247 zł, polsko-białoruskiej – 167 zł i polsko-ukraińskiej – 144 zł. Natomiast na napoje alkoholowe najwięcej wydali Polacy przekraczający granicę z Ukrainą – przeciętnie 23 zł, następnie granicę polsko-białoruską – 20 zł i polsko-rosyjską – 13 zł. Polacy przekraczający granicę polsko-ukraińską ponieśli wyższe przeciętne wydatki na zakup towarów żywnościowych (20 zł) niż w przypadku granicy polsko-białoruskiej (ok. 10 zł) i polsko-rosyjskiej (ok. 4 zł).

Cel wizyty i częstotliwość przekraczania granicy

Najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów, następnie tranzyt, turystyka, praca oraz odwiedziny. Dokonanie zakupów było również dominującym celem wyjazdu za granicę deklarowanym przez Polaków, następnie odwiedziny, turystyka i praca.

Strukturę cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według celu wizyty przedstawiają wykresy 6 i 7.

Wykres 6. Struktura cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według celu wizyty w Polsce w III kwartale 2012 r.

Wykres 7. Struktura Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według celu pobytu za granicą w III kwartale 2012 r.

Porównanie cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r. ze względu na cel pobytu za granicą – według odcinków granicy i województw – przedstawia poniższe zestawienie:

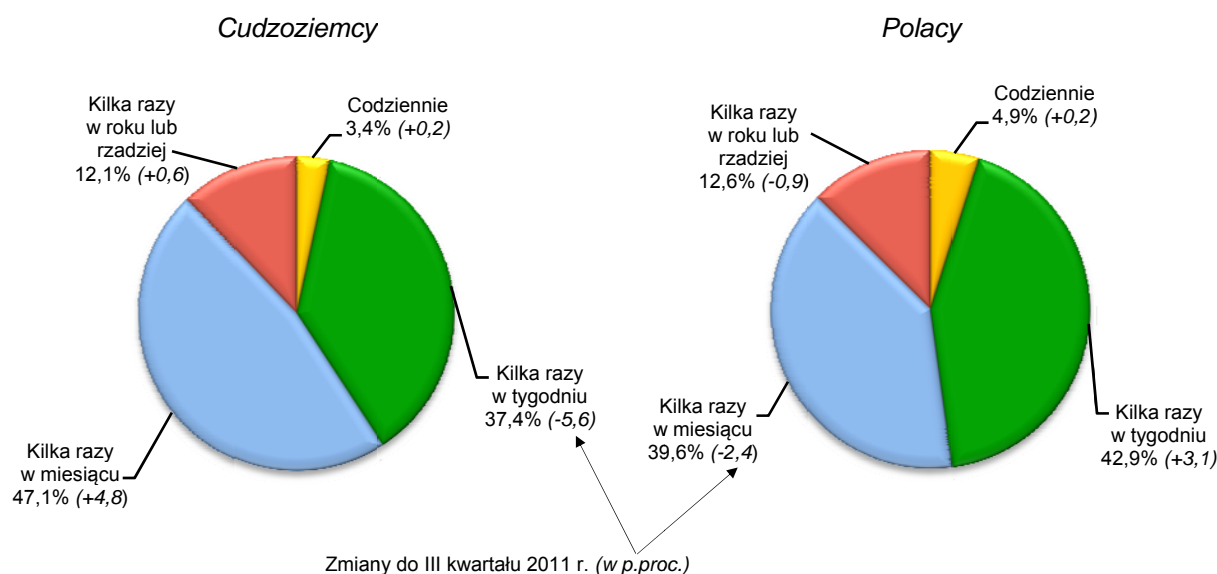
Wyszczególnienie a - cudzoziemcy b - Polacy	Ogółem	Zakupy	Turystyka	Praca najemna	Praca na własny rachunek/ prowadzenie interesów	Odwiedziny	Tranzyt	Inne	
	w odsetkach								
Granica polsko-ukraińska	a	100,0	85,0	1,7	1,8	2,5	1,9	4,4	2,7
	b	100,0	83,0	7,0	0,7	1,1	6,3	x	1,9
Podkarpackie	a	100,0	86,4	2,7	1,3	1,4	1,8	3,9	2,5
	b	100,0	79,3	9,7	0,5	1,3	6,8	x	2,4
Lubelskie	a	100,0	83,2	0,5	2,5	4,1	2,0	5,2	2,5
	b	100,0	87,5	3,8	0,8	0,8	5,9	x	1,2
Granica polsko-białoruska	a	100,0	78,3	2,7	0,7	1,9	7,1	9,1	0,2
	b	100,0	66,8	2,8	1,2	4,7	24,3	x	0,2
Lubelskie	a	100,0	66,6	4,9	0,9	1,9	6,5	18,8	0,4
	b	100,0	82,6	4,6	0,2	0,5	11,7	x	0,4
Podlaskie	a	100,0	87,9	0,8	0,5	1,8	7,6	1,1	0,3
	b	100,0	46,5	0,5	2,4	10,1	40,5	x	0,0
Granica polsko-rosyjska	a	100,0	41,0	23,2	6,2	2,5	3,5	21,8	1,8
	b	100,0	86,7	8,3	0,8	1,7	2,0	x	0,5
Warmińsko-mazurskie	a	100,0	41,0	23,2	6,2	2,5	3,5	21,8	1,8
	b	100,0	86,7	8,3	0,8	1,7	2,0	x	0,5

Struktura cudzoziemców przekraczających granicę według celu wizyty w Polsce była wyraźnie odmienna na granicy polsko-rosyjskiej. Największy udział stanowili cudzoziemcy podróżujący w celu dokonania zakupów, ale udział ten był prawie o połowę mniejszy niż w przypadku granicy polsko-ukraińskiej i polsko-białoruskiej. Z kolei znacznie wyższy był odsetek cudzoziemców przekraczających granicę z Rosją w celach turystycznych i tranzytu. Znajduje to odzwierciedlenie w wysokości i strukturze ich wydatków. Cudzoziemcy przekraczający ten odcinek granicy ponosili kilkakrotnie wyższe przeciętne wydatki na usługi. Warto też zauważyć, że w przypadku granicy polsko-rosyjskiej odsetek cudzoziemców deklarujących czas pobytu w Polsce dłuższy niż jeden dzień wyniósł 13,9%, podczas gdy na granicy z Białorusią – 8,6%, a z Ukrainą – 7,9%.

Struktura Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską i polsko-rosyjską była dość podobna, natomiast na granicy polsko-białoruskiej był znacznie wyższy odsetek podróżujących w odwiedziny, a mniejszy w celu dokonania zakupów.

W III kwartale 2012 r. najwięcej cudzoziemców objętych badaniem przekraczało granicę kilka razy w miesiącu – 47,1%, następnie kilka razy w tygodniu – 37,4%. Wśród Polaków udział przekraczających granicę kilka razy w tygodniu stanowił 42,9%, a kilka razy w miesiącu – 39,6%.

Wykres 8. Struktura przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według częstotliwości przekraczania granicy w III kwartale 2012 r.

Porównanie cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r. ze względu na częstotliwość jej przekraczania – według odcinków granicy i województw – przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Cudzoziemcy					Polacy				
	ogółem	codziennie	kilka razy w tygodniu	kilka razy w miesiącu	kilka razy w roku lub rzadziej	ogółem	codziennie	kilka razy w tygodniu	kilka razy w miesiącu	kilka razy w roku lub rzadziej
	w odsetkach									
Granica polsko-ukraińska	100,0	5,7	62,8	24,3	7,2	100,0	2,9	30,8	46,6	19,7
Podkarpackie	100,0	8,1	59,3	23,6	9,0	100,0	3,2	19,3	50,6	26,9
Lubelskie	100,0	2,6	67,2	25,2	4,9	100,0	2,5	44,2	41,9	11,3
Granica polsko-białoruska	100,0	0,2	1,8	84,4	13,5	100,0	0,4	9,6	79,2	10,8
Lubelskie	100,0	0,2	2,9	75,8	21,0	100,0	0,7	17,0	79,0	3,3
Podlaskie	100,0	0,3	0,9	91,5	7,3	100,0	0,0	0,0	79,5	20,5
Granica polsko-rosyjska ...	100,0	1,2	23,0	41,6	34,1	100,0	9,4	71,8	16,0	2,8
Warmińsko-mazurskie	100,0	1,2	23,0	41,6	34,1	100,0	9,4	71,8	16,0	2,8

Struktura cudzoziemców według częstotliwości przekraczania poszczególnych odcinków granicy była zróżnicowana. Na granicy z Ukrainą największy odsetek stanowiły osoby przekraczające granicę kilka razy w tygodniu, natomiast w przypadku granicy z Białorusią i Rosją – kilka razy w miesiącu.

Wśród Polaków przekraczających granice z Ukrainą i z Białorusią największy odsetek stanowiły osoby przekraczające granicę kilka razy w miesiącu, natomiast w przypadku granicy z Rosją – kilka razy w tygodniu.

Mały ruch graniczny

W celu ułatwienia ruchu przygranicznego została zawarta *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego*, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2009 r.¹ Z kolei 27 lipca 2012 r. weszła w życie umowa o małym ruchu granicznym z Rosją.² Strefa małego ruchu granicznego (MRG) przy granicy z Rosją jest wyjątkowa ze względu na swój obszar, gdyż sięga znacznie dalej niż 30 czy 50 km od granicy.³ Po stronie rosyjskiej do strefy małego ruchu granicznego został włączony cały obwód kaliningradzki. Natomiast na terenie Polski strefa ta obejmuje 7 powiatów z województwa pomorskiego (w tym Gdańsk, Gdynię i Sopot) oraz 13 powiatów z województwa warmińsko-mazurskiego (w tym Olsztyn i Elbląg). Powiaty te zajmują łącznie obszar 16,5 tys. km², który zamieszkuje 1,9 mln ludności. Obwód kaliningradzki obejmuje 15,1 tys. km² i zamieszkiwany jest przez 0,9 mln ludności. W przypadku granicy polsko-ukraińskiej mały ruch graniczny ma większe znaczenie dla obywateli Ukrainy niż Polski, gdyż Polacy mogą podróżować i przebywać na terytorium Ukrainy do 90 dni bez konieczności posiadania wiz. Z kolei wprowadzenie MRG na granicy z obwodem kaliningradzkim jest istotne dla obu stron. Mały ruch graniczny znacznie ułatwia regularne przekraczanie zewnętrznej granicy lądowej przez osoby zamieszkujące strefę przygraniczną w celu pobytu w strefie przygranicznej m.in. ze względów społecznych, kulturalnych, rodzinnych i ekonomicznych.

Na granicy polsko-ukraińskiej w ramach MRG w III kwartale 2012 r. odnotowano 1,5 mln odpraw,⁴ co stanowiło 43,5% przekroczeń tego odcinka granicy przez cudzoziemców. W porównaniu z kwartałem poprzednim liczba przekroczeń granicy w ramach MRG była o 2,4% większa, a w stosunku do analogicznego okresu roku 2011 – o 23,0% większa. Najwięcej przekroczeń granicy w ramach MRG w III kwartale 2012 r. odnotowano na przejściu drogowym w Medyce (35,5% ogółu odpraw w ramach MRG na granicy polsko-ukraińskiej), gdzie obok ruchu zmotoryzowanych ma miejsce ruch pieszy.

W ramach małego ruchu granicznego na granicy z Rosją w III kwartale br. (od momentu wejścia w życie umowy) odnotowano 1,5 tys. odpraw. Ruch ten zapewne będzie się stopniowo zwiększał (w październiku br. odnotowano ponad 3 tys. odpraw).

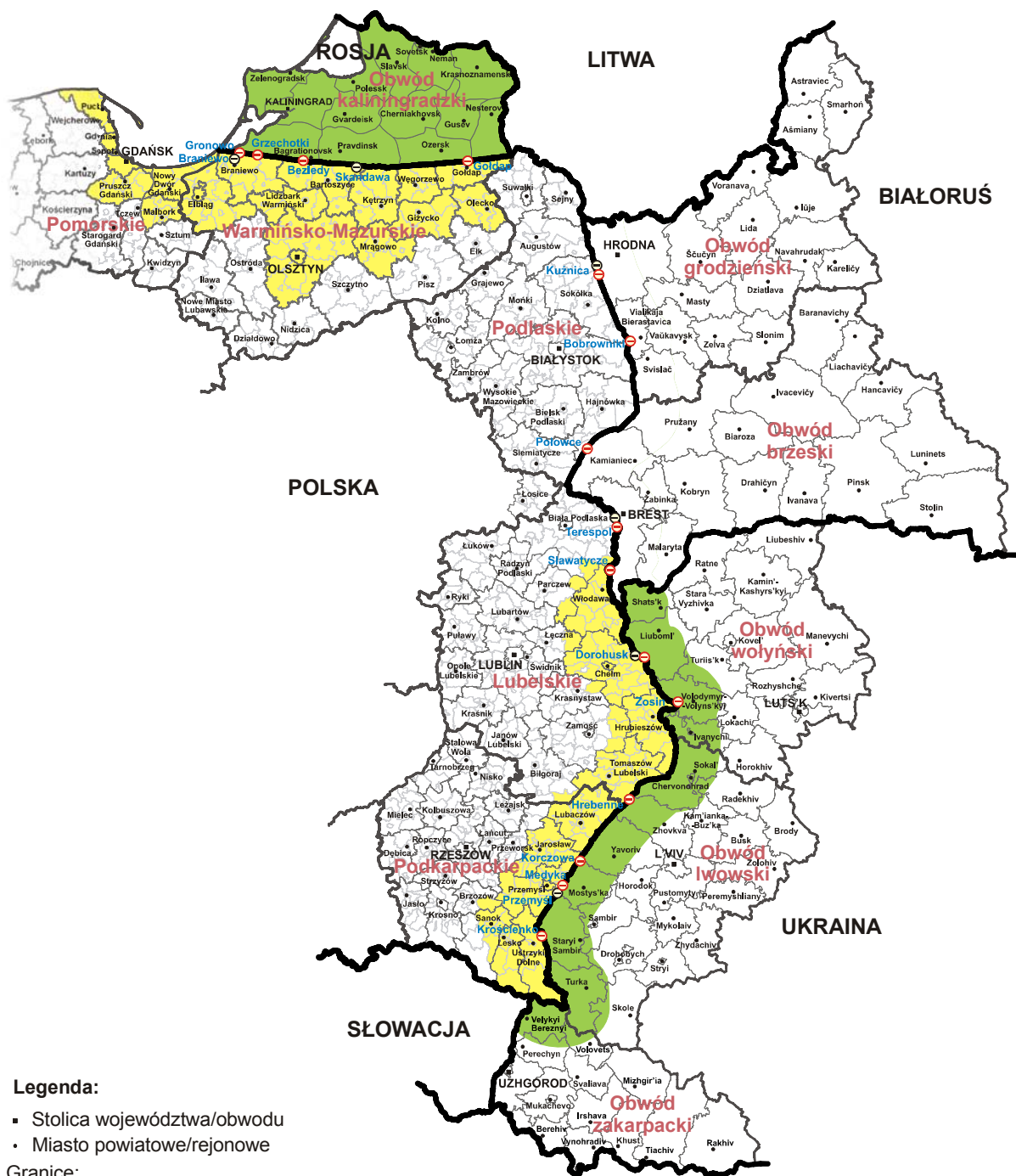
¹ Ustawa z dnia 6 marca 2009 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokołu, podpisanego w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (DzU nr 66, poz. 555, z dnia 4 maja 2009 r.).

² Ustawa z dnia 16 marca 2012 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r. (DzU z dnia 10 maja 2012 r., poz. 498).

³ Rozporządzenie nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE nr L 29 z dnia 3 lutego 2007 r.); Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną (Dz.Urz. UE nr L 347 z dnia 30 grudnia 2011 r.).

⁴ Dane Komendy Głównej Straży Granicznej.

Mapa 1. Strefy małego ruchu granicznego przy granicy polsko-ukraińskiej i polsko-rosyjskiej

Legenda:

- Stolica województwa/obwodu
- Miasto powiatowe/rejonowe

Granice:

- ▬ państwa
- ▬ województwa/obwodu
- powiatu/rejonu
- gminy

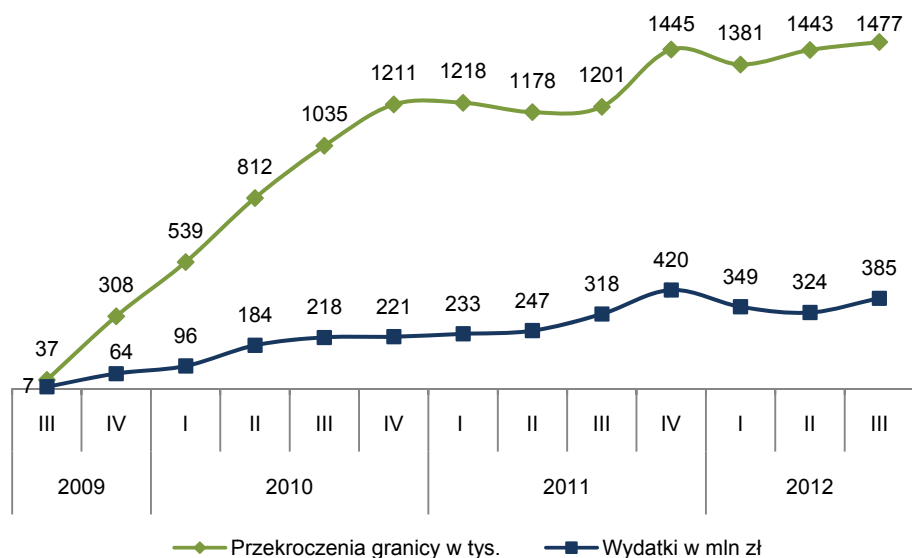
Zasięg stref małego ruchu granicznego:

- po stronie polskiej
- po stronie rosyjskiej i ukraińskiej

Przejścia graniczne:

- drogowe
- kolejowe

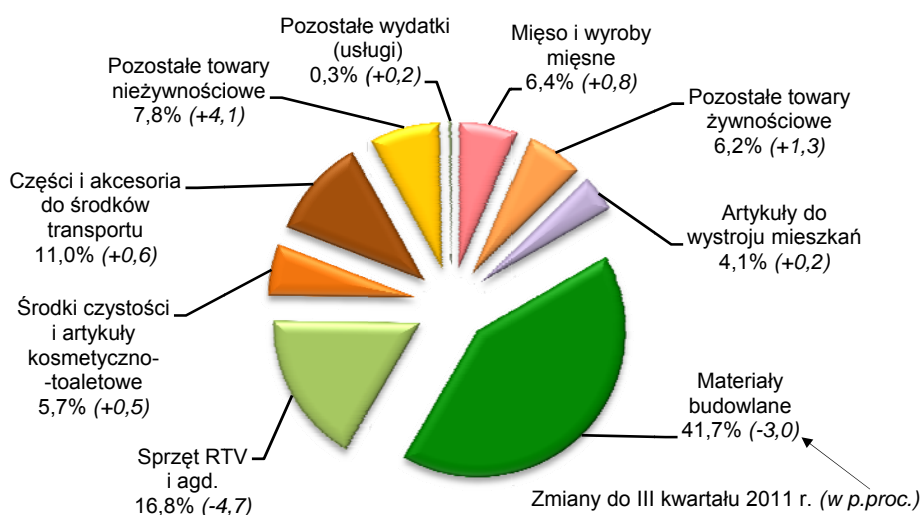
Wykres 9. Mały ruch graniczny oraz wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach MRG według kwartałów

Jak wskazują wyniki badania, w ramach MRG większość cudzoziemców przekraczała granicę polsko-ukraińską kilka razy w tygodniu (71,7%), przekraczający granicę kilka razy w miesiącu stanowili 18,9%, zaś codziennie – 8,7%.

Szacunkowa wartość wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach małego ruchu granicznego w III kwartale 2012 r. wyniosła 385,1 mln zł, co stanowiło 39,7% wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę w ramach MRG były wyższe w porównaniu z kwartałem poprzednim o 18,9%, a w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego – o 21,1% wyższe.

Wykres 10. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach małego ruchu granicznego w III kwartale 2012 r.

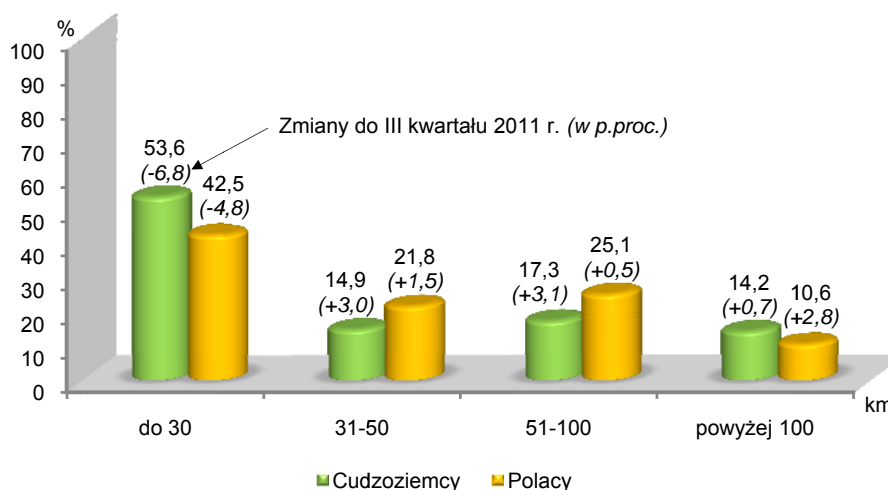
Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach MRG w III kwartale 2012 r. wyniosły 527 zł i były o 17,3% wyższe niż w kwartale poprzednim. W odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wydatki te były o 1,5% niższe. Przeciętnie najwięcej wydawano na zakup materiałów budowlanych – 220 zł, części i akcesoriów do środków transportu – ok. 58 zł, sprzętu gospodarstwa domowego – ok. 54 zł oraz mięsa i wyrobów mięsnych – 34 zł.

Rozpoczęcie badania przed wejściem w życie umowy o zasadach małego ruchu granicznego pozwala na porównanie ruchu osób oraz wydatków na obszarach przygranicznych przed i po wprowadzeniu ułatwień w przekraczaniu granicy. Z analizy danych wynika, że wprowadzenie przepisów ułatwiających przekraczanie granicy znacząco wpłynęło na ożywienie ruchu w pasie przy granicy z Ukrainą.

Delimitacja obszaru oddziaływania granicy

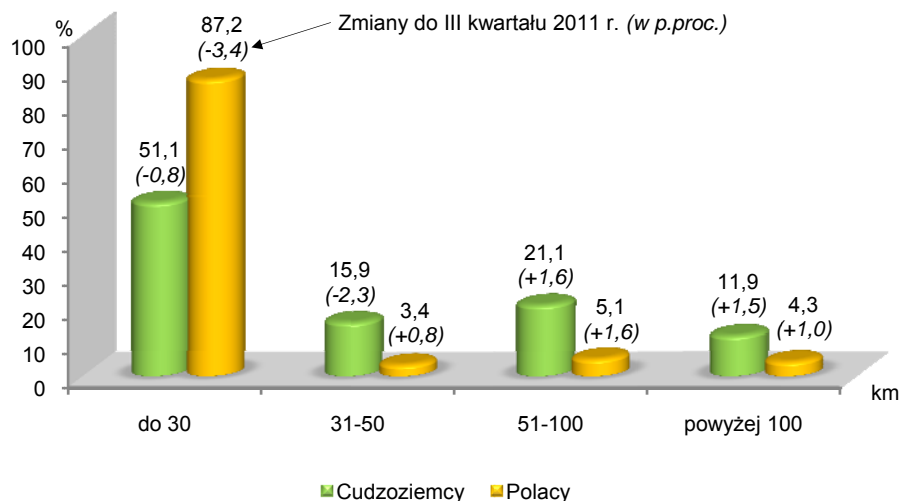
Badanie przeprowadzone w III kwartale 2012 r. pokazuje, że przekraczający polski odcinek zewnętrznej granicy UE cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy – 68,5% cudzoziemców i 64,3% Polaków, przy czym 53,6% cudzoziemców i 42,5% Polaków mieszkało w pasie do 30 km od granicy. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zamieszkiwało 14,2% cudzoziemców i 10,6% Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej.

Wykres 11. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca zamieszkania w III kwartale 2012 r.

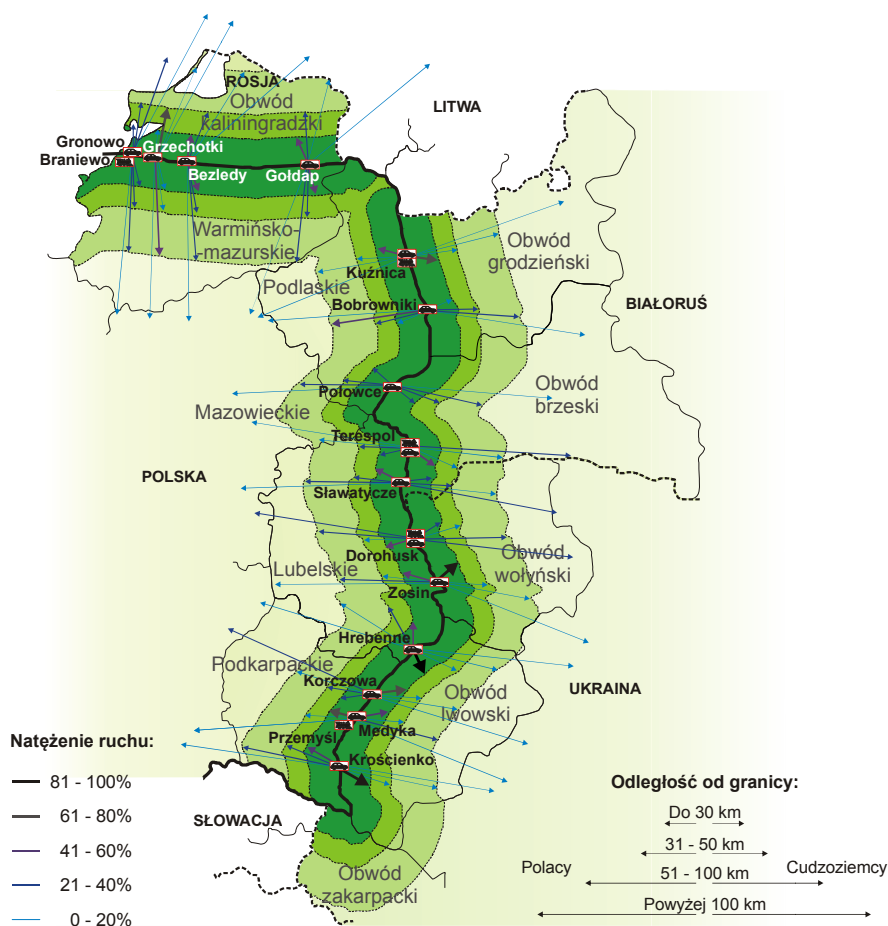
Przekraczający polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej cudzoziemcy oraz Polacy najchętniej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 67,0% cudzoziemców i aż 90,6% Polaków, przy czym 51,1% cudzoziemców i 87,2% Polaków dokonywało zakupów w pasie do 30 km od granicy. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zakupów dokonywało 11,9% cudzoziemców i 4,3% Polaków.

Wykres 12. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w III kwartale 2012 r.

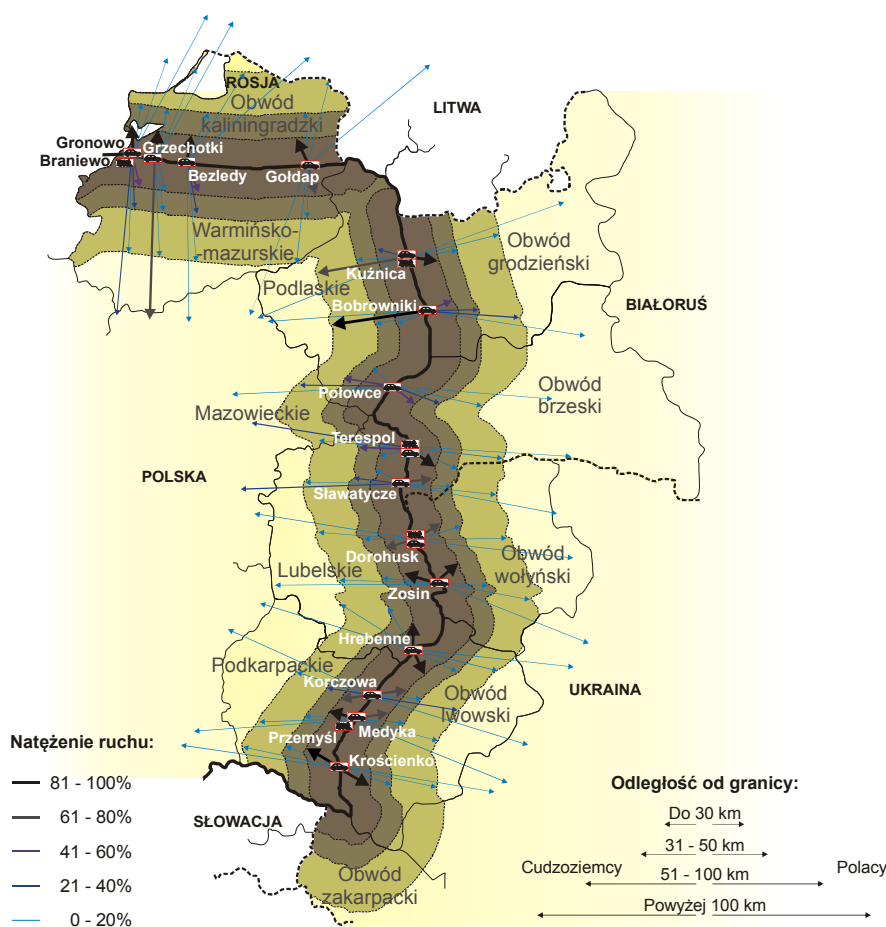
Delimitację obszarów oddziaływania zewnętrznej granicy Unii Europejskiej dokonaną na podstawie wyników badania, przy uwzględnieniu odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów osób przekraczających tę granicę, przedstawiono na mapach 2 i 3.

Mapa 2. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca zamieszkania Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Zdecydowana większość cudzoziemców i Polaków objętych badaniem mieszkała w pasie do 50 km od granicy: w przypadku granicy z Ukrainą – 71,6% cudzoziemców oraz 69,6% Polaków, z Białorusią – odpowiednio 63,2% i 69,7%, a z Rosją – 70,3% cudzoziemców i 54,9% Polaków. Wśród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską i polsko-białoruską połowę lub więcej stanowili mieszkańcy strefy do 30 km od granicy, odpowiednio 61,8% i 50,0%. Z kolei w przypadku granicy polsko-rosyjskiej najwięcej (48,5%) badanych cudzoziemców mieszkało w pasie 31-50 km. W pasie do 30 km od granicy mieszkało 51,7% Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską, 38,5% – przekraczających granicę polsko-białoruską i 30,5% – przekraczających granicę polsko-rosyjską.

Mapa 3. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca dokonania zakupów przez Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2012 r.

Najwięcej cudzoziemców objętych badaniem dokonywało zakupów w pasie do 50 km od granicy z Ukrainą – 86,4% przekraczających ten odcinek granicy, następnie od granicy z Rosją – 50,0% i z Białorusią – 41,5%. Z kolei przytłaczająca większość Polaków dokonywała zakupów w pasie do 50 km zarówno w przypadku granicy z Rosją – 98,0%, Białorusią – 87,6%, jak i Ukrainą – 86,1%. Na granicy polsko-ukraińskiej odnotowano największy udział cudzoziemców dokonujących zakupów w pasie do 30 km – 77,5%. W przypadku granicy polsko-rosyjskiej odsetek ten wyniósł 31,4%, a polsko-białoruskiej – 15,6%. Z kolei na granicy z Rosją, gdzie występował znaczny odsetek obcokrajowców

podróżujących w celach turystycznych i tranzytem, odnotowano największy udział cudzoziemców dokonujących zakupów w odległości powyżej 100 km – 37,8%, podczas gdy w przypadku granicy z Białorusią wskaźnik ten wyniósł 13,8%, a z Ukrainą – 6,8%.

Należy podkreślić, że 62,6% wydatków cudzoziemców w Polsce i 84,9% wydatków Polaków za granicą zostało poniesionych w pasie do 50 km od granicy, przy czym 42,2% wydatków cudzoziemców i 82,1% wydatków Polaków poniesiono w pasie do 30 km. W przypadku granicy polsko-rosyjskiej, która charakteryzuje się pewną odmiennością ze względu na cel i odległość podróżowania oraz związaną z tym strukturę wydatków, cudzoziemcy w odległości powyżej 100 km od granicy ponieśli 47,3% wydatków (analogiczny wskaźnik dla granicy polsko-białoruskiej wyniósł 14,0%, a polsko-ukraińskiej – 8,6%).

Podsumowanie

Wyniki badania obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski pozwalają na stwierdzenie, że zjawiska związane z ruchem granicznym mają duże znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów transgranicznych. Największa intensywność tych zjawisk występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy, o czym świadczy między innymi wysoki odsetek osób przekraczających granicę, które ponosiły wydatki w tym pasie, jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę. Należy też zaznaczyć, że większość wydatków cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą została poniesiona w pasie do 50 km od granicy.

Największe natężenie ruchu granicznego występuje na granicy polsko-ukraińskiej, gdzie liczba przekraczających w III kwartale 2012 r. była 3,6 razy większa niż na granicy polsko-rosyjskiej oraz 1,7 razy większa niż na granicy polsko-białoruskiej. Wielkość ruchu granicznego wpływa na wysokość wydatków cudzoziemców i Polaków. Kwoty pozostawione przez cudzoziemców w Polsce w III kwartale 2012 r. są 9,4 razy wyższe niż Polaków za granicą. Największe wydatki zostały poniesione przez cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę z Ukrainą.

Wartość wydatków cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą jest znacząca w porównaniu z obrotami handlu zagranicznego Polski. Wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Ukrainę, w III kwartale br. wyniosły 891,0 mln zł, natomiast wydatki Polaków powracających z Ukrainy – 78,9 mln zł. Dane o wymianie towarowej prezentowane przez statystykę handlu zagranicznego dla Polski pokazują, że eksport towarów na Ukrainę w tym okresie wyniósł 4,6 mld zł, natomiast import z Ukrainy – jako kraju wysyłki – wyniósł 1,9 mld zł.⁵

Znacząca jest również wartość wydatków poniesionych przez Białorusinów w Polsce. W III kwartale br. wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Białoruś, wyniosły 581,8 mln zł, a wydatki

⁵ Dane wstępne.

Polaków na Białorusi – 19,4 mln zł. Z kolei eksport towarów z Polski na Białoruś wyniósł 1,8 mld zł, a import z Białorusi (jako kraju wysyłki) 900,2 mln zł.⁶

Wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Rosję wyniosły 170,2 mln zł, natomiast wydatki Polaków deklarujących jako kraj pobytu Rosję – 75,0 mln zł. Z kolei eksport towarów z Polski do Rosji wyniósł 8,5 mld zł, natomiast import z Rosji – jako kraju wysyłki – wyniósł 20,6 mld zł.⁷ Wydatki na zakup towarów poniesione przez Rosjan w Polsce są zdecydowanie niższe w porównaniu z wydatkami poniesionymi na zakup towarów przez Białorusinów i Ukraińców w Polsce. Z kolei eksport z Polski do Rosji jest o wiele wyższy niż w przypadku Ukrainy i Białorusi. W związku z tym wydatki poniesione na zakup towarów w Polsce przez cudzoziemców deklarujących kraj stałego zamieszkania Rosję są niewielkie w porównaniu z eksportem z Polski do Rosji.

Wydatki poniesione w III kwartale 2012 r. przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w porównaniu z wartością sprzedaży na eksport oraz wartością zakupów z importu podmiotów z województw lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego są zróżnicowane. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę w województwie lubelskim stanowiły 37,2% w porównaniu ze średnią kwartalną wartością sprzedaży na eksport w 2012 r. podmiotów z województwa lubelskiego. Analogiczna relacja dla województwa podlaskiego wyniosła 24,8%, podkarpackiego – 12,0%, a warmińsko-mazurskiego – 3,9%.⁸ Wydatki poniesione za granicą przez Polaków przekraczających granicę w województwie lubelskim stanowiły 4,2% w porównaniu ze średnią kwartalną wartością zakupów z importu w 2012 r. podmiotów z województwa lubelskiego. Analogiczna relacja dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 5,6%, podkarpackiego – 1,4%, a dla podlaskiego – 0,9%.⁹

Warto też dodać, że wartość zakupów towarów dokonanych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej w III kwartale 2012 r. w cenach bieżących stanowiła 10,2% w porównaniu z wartością sprzedaży detalicznej¹⁰ województw położonych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej.

Wyniki badania obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski wskazują, że zdecydowana większość osób wyjeżdża za granicę i powraca w ciągu jednego dnia, głównie w celu dokonania zakupów. W strukturze wydatków przeważają środki przeznaczone na zakup towarów, a niewielką część stanowią wydatki na usługi. Na poszczególnych odcinkach omawianej granicy można zauważyć zróżnicowanie badanych zjawisk. Pewną odmiennością charakteryzuje się granica polsko-rosyjska, zarówno

^{6,7} Dane wstępne.

⁸ Na podstawie sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe *F-01/I-01* (metoda przedsiębiorstw) wartość sprzedaży na eksport towarów, materiałów, produktów i usług podmiotów z województwa lubelskiego w I półroczu 2012 r. wyniosła 4,2 mld zł, z województwa podlaskiego – 3,1 mld zł, podkarpackiego – 8,7 mld zł, a z warmińsko-mazurskiego – 5,1 mld zł.

⁹ Ibidem. Wartość zakupów z importu towarów, materiałów, produktów i usług podmiotów z województwa lubelskiego w I półroczu 2012 r. wyniosła 2,8 mld zł, z warmińsko-mazurskiego – 2,8 mld zł, z województwa podkarpackiego – 5,9 mld zł, a z podlaskiego – 2,3 mld zł.

¹⁰ Średniej w kwartale w 2011 r.

jeśli chodzi o cele, w jakich cudzoziemcy przybywali do Polski, jak również związaną z tym odległość podróży, strukturę wydatków czy częstotliwość przekraczania granicy.

Ważnym elementem ułatwiającym przekraczanie granicy było wprowadzenie małego ruchu granicznego, który stanowi obecnie prawie połowę wszystkich przekroczeń cudzoziemców na granicy polsko-ukraińskiej. Podobnie w przypadku wprowadzenia małego ruchu granicznego na granicy polsko-rosyjskiej również należy spodziewać się zwiększenia ruchu.

Od grudnia 2011 r. Polska wprowadziła dodatkowe ułatwienie w przekraczaniu granicy polsko-ukraińskiej dla obywateli Ukrainy – wize w celu realizacji turystyki zakupowej w Polsce. Według danych Komendy Głównej Straży Granicznej od grudnia 2011 r. do października 2012 r. odnotowano 91,7 tys. przyjazdów cudzoziemców do Polski na podstawie wize zakupowej. W III kwartale br. przyjazdów tych było 33,8 tys. (o 46,5% więcej niż w poprzednim kwartale i o 94,9% więcej niż w I kwartale br.).

UWAGI METODYCZNE

Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej na terenie Polski prowadzone jest przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Urzędami Statystycznymi w Białymstoku, Lublinie i Olsztynie. Realizowane jest przy wsparciu Straży Granicznej i Służby Celnej oraz władz regionalnych.

Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, m.in. na towary żywnościowe i nieżywnościowe, noclegi i inne usługi. Badanie dotyczy obrotu nierejestrowanego na zgłoszeniach celnych. Badane są również: cel podróży, odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów, częstotliwość przekraczania granicy, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badany jest także mały ruch graniczny.

Badaniem są objęci cudzoziemcy wyjeżdżający z Polski (mieszkający na stałe za granicą) i Polacy (mieszkający na stałe w Polsce) powracający do kraju samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Badane są wylosowane osoby przekraczające granicę.

Ankieta wypełniana jest dla pojedynczej osoby lub jednorodnej grupy osób (np. rodziny) podróżującej razem i razem ponoszącej wydatki. Ankieta zawiera 8 pytań (w przypadku cudzoziemców dodane jest pytanie o Kartę Polaka), jest anonimowa i prosta w wypełnieniu. Formularze dla cudzoziemców przygotowane są w językach: ukraińskim, białoruskim, rosyjskim, angielskim, niemieckim, francuskim i litewskim. Informacje są pozyskiwane w formie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia ankiety przez respondenta. Badanie przeprowadzają profesjonalni ankieterzy statystyki publicznej.

Badaniem objęte są przejścia graniczne z ruchem osobowym zlokalizowane na zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej na terenie Polski. Ankietyzacja prowadzona jest

w wylosowane dni tygodnia w taki sposób, by w kwartale każdy dzień tygodnia wystąpił jeden raz.

Badany jest asortyment towarów cieszących się największym popytem, odpowiednio wśród Polaków i cudzoziemców. Wartość wydatków podawanych przez respondentów w walutach obcych jest przeliczana na złotówki według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu, w którym przeprowadzono badanie.

Podstawę szacowania wyników stanowią dane z ankiet oraz informacje Komendy Głównej Straży Granicznej o ruchu granicznym. Badanie prowadzone jest na próbie około 1%. W III kwartale 2012 r. zebrano łącznie 18,7 tys. ankiet. Liczba osób objętych badaniem obrotu towarów i usług w ruchu granicznym w III kwartale 2012 r. wyniosła 33,4 tys.

Dane o ruchu granicznym dotyczą liczby przekroczeń granicy zarejestrowanych przez Straż Graniczną, a nie osób, które tę granicę przekraczają (osoba przekraczająca granicę kilkakrotnie liczona jest tyle razy, ile razy granicę tę przekracza).

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.